

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук Круглової Анни Євгеніївни – на дисертаційне дослідження Носача Андрія Володимировича «Адміністративно-правові форми діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Протягом останніх років у нашій державі відбуваються активні соціально-економічні, політичні та світоглядні реформи, спрямовані на формування ефективного державного механізму та якісно нового соціального середовища. Поглиблення процесів глобалізації, загальносвітової та регіональної інтеграції спричиняє підвищення ролі міжнародних стандартів у різних сферах суспільного життя, в тому числі у сфері забезпечення національної безпеки, охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина, боротьби зі злочинністю, забезпечення стабільного правопорядку. Від того, кому доручено на практиці здійснювати рішення держави, наскільки високим є рівень професійної майстерності персоналу вирішальною мірою залежить здійснення заходів, які спрямовані на зміцнення правопорядку та законності у країні. Життя постійно підвищує вимоги до правоохоронних органів. Особливо зросли вони на сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах проведення в Україні антитерористичної операції, коли їх завдання стають все більш складними, багатограними та відповідальними.

Однією з найбільш актуальних проблем нашого суспільства, що потребує негайного реформування є вдосконалення правоохоронної системи та покращення правових засад її функціонування. Завдання полягає у тому, щоб силові, авторитетні структури перетворити на дійсно правоохоронні органи європейського зразка, які б забезпечували реалізацію наданих їм повноважень, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини. Для досягнення цієї мети слід комплексно реформувати правоохоронну систему нашої держави, що передбачало б не лише оптимізацію функціональної й

організаційної структури цих органів, удосконалення правового забезпечення їх діяльності та втілення у ній новітніх технологій, але й зміну системи управління, форм та методів реалізації владних повноважень. Неабияке значення в даному процесі має приділятися питанням вдосконалення адміністративно-правових форм діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму, як провідного напрямку її роботи.

В наш час питання адміністративно-правових засад діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму є предметом значної уваги з боку багатьох вчених, політиків, державних діячів, юристів, політологів, істориків та інших фахівців. Проте, незважаючи на значний науковий, суспільний та практичний інтерес до цієї діяльності, в сучасній українській юридичній науці немає жодного дисертаційного дослідження, в якому було б комплексно проаналізовано дане питання.

З огляду на зазначені обставини дисертація Носача А.В. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню адміністративно-правових форм діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, досвіду правового регулювання діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн, узагальнення практики їх реалізації визначити

сутність та особливості реалізації Службою безпеки України адміністративно-правових форм діяльності з протидії тероризму.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правових форм діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму, а також виробленню пропозицій щодо його покращення. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять загальнотеоретичні наукові праці, розробки провідних фахівців у галузі теорії держави і права, науки управління, конституційного права, адміністративного права та процесу, кримінального права та процесу, інших галузевих правових наук. Нормативною основою наукового дослідження стали: Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, законодавчі акти, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, відомчі підзаконні нормативно-правові акти. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму, політико-правова публіцистика, довідкові видання. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід практичної роботи в органах та підрозділах Служби безпеки України.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: гносеологічний, логіко-семантичний, аналітичний, системно-структурний, структурно-функціональний, метод документального аналізу, порівняльно-правовий, індуктивний та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і

науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що дисертаційне дослідження є одним із перших комплексних досліджень змісту та особливостей адміністративно-правових форм діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму та шляхів їх удосконалення. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

– запропоноване автором визначення протидії тероризму як напрямку правоохоронної діяльності, під якою запропоновано розуміти комплекс заходів економічного, політичного, соціального, виховного, правового, інформаційно-пропагандистського та іншого характеру, що реалізуються суб'єктами антитерористичної діяльності та спрямовані на профілактику, попередження, виявлення та припинення планування, організації, підготовки та реалізації терористичних актів, підбурювання до їх учинення, організації незаконних збройних формувань, злочинних угруповань чи організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, пропаганди і поширення ідеології тероризму, фінансування та іншого сприяння тероризму, а також забезпечення притягнення винних осіб до відповідальності та усунення причин і умов, які сприяли терористичній діяльності (с. 39);

– визначені здобувачем безпосередні завдання Служби безпеки України з протидії тероризму, до яких віднесено: попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки, здійснення

їх досудового розслідування; проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на протидію терористичній діяльності; збір інформації про діяльність іноземних та міжнародних терористичних організацій; проведення у межах та порядку, визначених законодавством, оперативно-технічних пошукових заходів у системах і каналах телекомунікацій з метою отримання інформації про терористичні загрози; протидію розвідувальній, терористичній та іншій діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України (с. 48);

– виокремлені дисертантом спеціальні принципи діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму, до яких віднесено: принцип поєднання гласності і конспірації; комплексного використання правових, профілактичних та організаційних заходів; співрозмірності заходів щодо захисту державної безпеки реальним і потенційним загрозам; пріоритетності прав і свобод осіб; поєднання єдиноначальності і колегіальності; співробітництва з іноземними державами та міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з тероризмом (с. 58);

– запропоноване здобувачем визначення нормативно-правових актів Служби безпеки України у сфері протидії тероризму, під якими запропоновано розуміти офіційні документи, видані її компетентними посадовими особами у письмовій формі відповідно до встановленої законодавством процедури, які встановлюють, змінюють або припиняють певні правила поведінки чи роз'яснюють порядок застосування певних норм у сфері профілактики, попередження, виявлення та припинення терористичних дій, притягнення винних у їх вчиненні осіб до відповідальності та тягнуть за собою настання юридичних наслідків для осіб, яких вони стосуються (с. 113);

– з'ясовані здобувачем вимоги законності, які ставляться до індивідуальних актів, а саме: мають бути видані компетентною посадовою особою в межах її повноважень; мають відповідати чинному законодавству; видаються з дотриманням відповідної процедури; їх застосування має бути

доцільним в даній ситуації; повинні мати належне оформлення та встановлену форму (с. 118-119);

– висновок про те, що основними організаційними формами, що застосовуються в роботі Служби безпеки України, є: розгляд звернень громадян; проведення конференцій, семінарів, тренінгів з питань протидії тероризму; проведення нарад, у тому числі міжвідомчих; оприлюднення інформації з питань діяльності Служби безпеки України в даному напрямку в межах, визначених законодавством; інформаційно-аналітична робота; діловодство; матеріально-технічні операції (с. 130);

– обґрунтовані дисертантом пропозиції щодо вдосконалення діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду, а саме: привести чинне законодавство в досліджуваній сфері у відповідність до міжнародних стандартів, що дозволить забезпечити ефективну міжнародну взаємодію з питань протидії тероризму; забезпечити впровадження наукових розробок та зарубіжного досвіду з питань протидії тероризму; регламентувати проведення спеціальних операцій; вдосконалити інститут невідворотності покарання за вчинення терористичних актів, незважаючи ні на які обставини; створити в структурі Національної поліції спеціальний підрозділ, який би займався протидією організованій злочинності та забезпеченням внутрішньої безпеки держави від терористичних діянь. При цьому, необхідно чітко розмежувати компетенцію між даним підрозділом та Службою безпеки України (с. 163-164).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Досліджуючи завдання Служби безпеки України у сфері протидії тероризму (с. 44-49) здобувачеві варто було б проаналізувати й міжнародне законодавство, що визначає правові засади протидії тероризму.

2. Вказуючи на необхідність систематизації повноважень Служби безпеки України з протидії тероризму (с. 84), дисертантові варто було б визначити форми її проведення та надати власні пропозиції щодо змісту правового акту, де вони мають бути закріплені.

3. Потребує додаткового обґрунтування висновок здобувача про те, що більшість правових актів у сфері протидії тероризму регулюють адміністративну діяльність відразу всіх суб'єктів протидії тероризму, досить часто не розмежовуючи між ними повноваження (с. 96). Дисертантові варто було б чітко визначити проблемні аспекти з цього питання та запропонувати шляхи їх виправлення.

4. Вказуючи на те, що в Законі України «Про Службу безпеки України» необхідно закріпити функції Служби безпеки (с. 148), здобувачеві варто було б запропонувати їх перелік.

5. Визначаючи основні напрямки взаємодії Служби безпеки України з органами державної влади та громадськістю у сфері протидії тероризму (с. 180-181) здобувачеві варто було проаналізувати найбільш ефективні з них та визначити шляхи їх покращення.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності.

Основні результати дослідження викладено в шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові форми діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Носач Андрій Володимирович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
головний спеціаліст відділу
організаційно-аналітичної роботи
Управління у справах учасників
антитерористичної операції
Міністерства внутрішніх справ України
кандидат юридичних наук

А. Є. Круглова